

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
22 август 2025 година

ЧАСТ 1 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 21. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. В кой ред думата е изписана правилно?

- А) полудяли
- Б) попаднъл
- В) надделявам
- Г) растегнати

2. В кое изречение НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Вчера гледахме документален филм за Първата Световна война.
- Б) Часовникарят ме предупреди, че ремонтът ще отнеме много време.
- В) Момичето протегна премръзналите си ръце към огъня, за да ги згрее.
- Г) Учениците имаха за задача да открият поне два архаизъма в текста.

3. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) Колекцията се състои от над сто черно-бели и цветни пощенски картички.
- Б) Изложбата представя творби на млади фото любители от града и региона.
- В) Тази година надпреварата за голмайсторския приз е изключително оспорвана.
- Г) В своята 10-минутна реч треньорът изрази благодарността си към отбора.

4. В кое изречение НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Опитваме се да открием повече информация за предстоящото събитие.
- Б) В галерията е открита изложба на двама утвърдени френски художника.
- В) Отговора на загадката успяха да намерят само наблюдателните ученици.
- Г) Изобилието от подправки е характерно за индийската и корейска кухня.

5. В кое изречение е допусната граматична грешка?

- А) Кресненското и Искърското дефилета са сред любимите места на фотографите.
- Б) По време на екскурзията групата посети редица исторически и културни обекти.
- В) Всеки от нас се нуждае от някого, който да го познава добре и да го подкрепя.
- Г) Стремейки се да бъде забелязан, стажантът показва голямо старание в работата си.

6. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) От този магазин ще можете да си купите качествени вълнени, котленски килими.
- Б) Сред фигурите, развиващи въображението от най-ранна възраст, са триъгълниците.
- В) Сполучливо вписан в модерното градско пространство, дворецът е радост за окото.
- Г) Господин Петров, как ще стимулирате участието на гражданите в управлението?

7. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Широкото шосе, което излизаше от града и прекосяваше полето, беше пусто и неосветено.
- Б) Въпреки че беше май и слънцето грееше, най-високите върхове на планината бяха покрити със сняг.
- В) Когато се събудих, видях, че небето е покрито с тъмни облаци и реших да не излизам навън.
- Г) Между двата града имаше стар път, който почти не се използваше, тъй като беше тесен и стръмен.

8. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

В музея са изложени няколко (старинен) ръкописа.

9. В листа за отговори запишете правилно САМО думата, в която е допусната правописна грешка.

Един от най-старите увеселителни паркове в света, разположен в Копенхаген, предлага на туристите богата културна програма срещу входна такса от 120 датски Крони.

10. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

С няколкото доказали качествата си (играч) клубът възнамерява да сключи договори.

11. В листа за отговори запишете САМО правилната форма на думата, в която е допусната граматична грешка.

Утре планираме да посетиме галерията, за да разгледаме новата ѝ колекция.

12. В листа за отговори запишете САМО правилната за изречението форма на думата, в която е допусната граматична грешка.

Господин Петров, бихме искали да разберем дали сте получил покана за концерта, който ще е в края на следващия месец.

13. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете ЦЕЛИЯ текст в листа за отговори, като поставите пропуснатите знаци.

В Осъдени души се разказва за драматичната любов между Фани Хорн и отец Ередия. Фани, героиня с необичайна житейска съдба изпитва дълбоки вътрешни противоречия които я водят към трагичен край. Въпреки че сюжетът се развива в контекста на Гражданската война в Испания романът надхвърля рамките на епохата. Историята е вълнуваща и завладяваща като същевременно насочва вниманието към сложността на живота.

Запознайте се с текста и диаграмата и изпълнете задачите към тях (от 14. до 21. включително).

ТЕКСТ 1

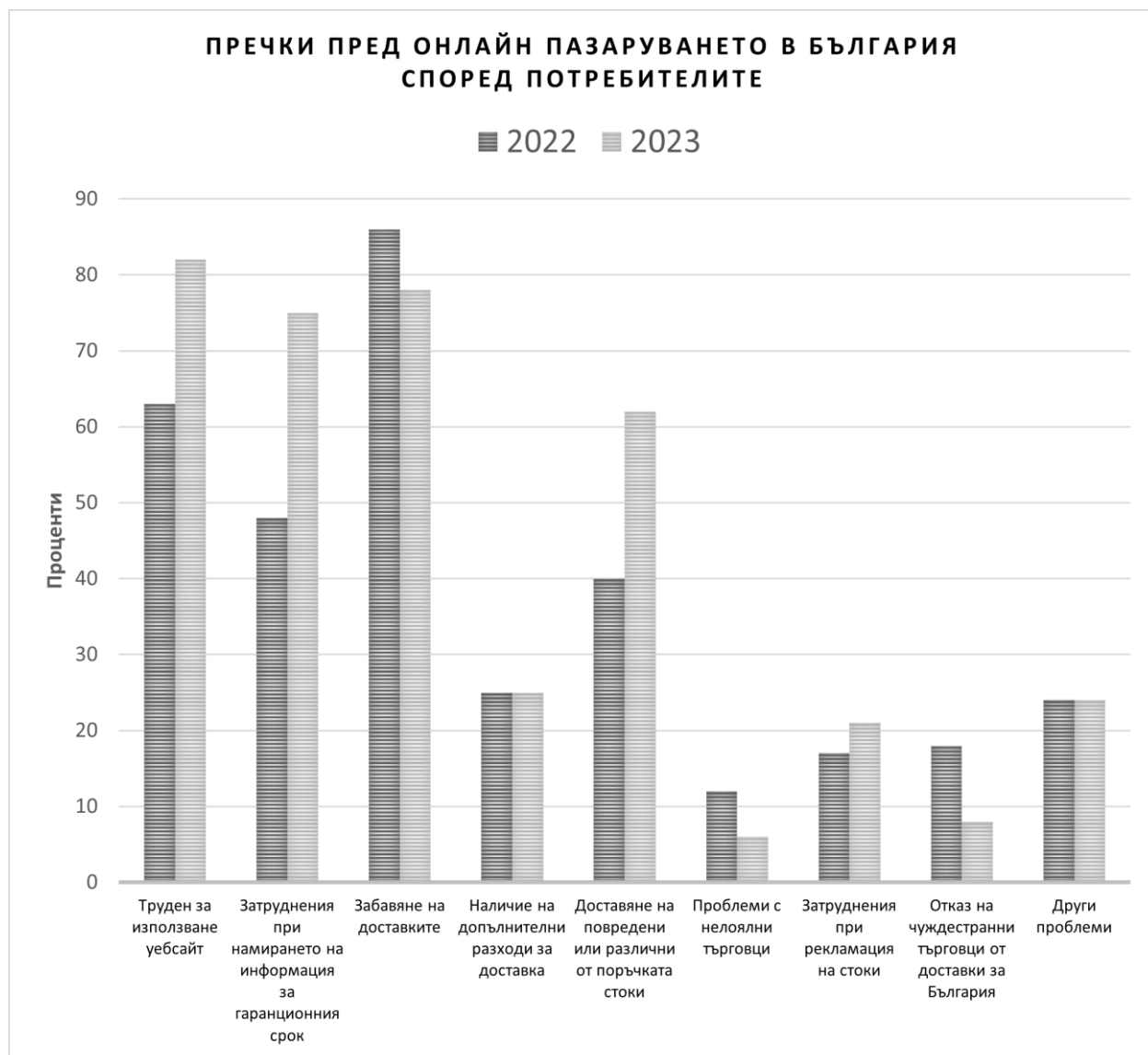
Изглежда, че надпреварата за клиенти между големите търговски вериги и малките квартални магазинчета завърши с победа на... онлайн пазаруването. Инвестициите в електронната търговия стават все по-големи. Търговците я предпочитат заради по-ниските разходи, тъй като нямат нужда от продавачи, могат да съхраняват стоката си на едно място, а и в повечето случаи доставката е за сметка на потребителя. При условие че изградят добра политика за дистрибуция, търговците ще могат да извличат ползи от онлайн пазаруването дълго време.

„Око да види, ръка да пипне“ – това пък е основният аргумент на българина срещу пазаруването онлайн. За българския потребител през последните години обаче този довод отстъпва пред множеството предимства на пазаруването по интернет. С други думи, няма значение къде се намира човек – всичко може да се поръча онлайн по всяко време на денонощието. Интернет търговията предлага по-голямо разнообразие от стоки. Пести се време, като не се пътува до търговския обект и не се търси място за паркиране, а и отпада носенето на тежки торби. Много магазини правят промоционалните си оферти в онлайн среда, поради което пазаруването там е доста по-икономично за клиента. Повечето сайтове имат филтри за търсене, благодарение на които бързо могат да се открият най-изгодните оферти. Наред с това последните промени в Закона за защита на потребителите правят пазаруването онлайн по-сигурно от традиционното, регламентират сроковете за връщане на закупена стока и за възстановяване на парите по банков път.

Твърди се, че пазаруването онлайн е по-екологично. Но всъщност транспортирането на стоките от различни дистрибуторски центрове, пакетирането им в допълнителни опаковки и доставянето им до клиента също генерират вредни емисии и отпадъци. Освен това много често с една поръчка се доставят само по една-две стоки. По-екологичният начин за пазаруване може да се окаже традиционното посещение на търговски обект, когато с едно пътуване хората обикновено купуват много стоки наведнъж.

Има няколко отговора на въпроса какво представлява екологичното пазаруване, и ходенето пеш до магазина е един от тях. Ако се налага използването на превозно средство, най-подходящи са общественият транспорт и електромобилът. Затова и големите търговски центрове инсталират зарядни станции за електромобили на своите паркинги, за да насърчават екологичното пазаруване.

ТЕКСТ 2 (ДИАГРАМА)

14. Кое НЕ е вярно за електронната търговия според Текст 1?

- А) Необходими са нови капиталовложения.
- Б) Нужен е склад за съхранение на стоката.
- В) Има ограничения във времето за поръчки.
- Г) Предлагат се промоционални оферти.

15. В Текст 1 се защитава позицията, че:

- А) Пазаруването по интернет е изгодно и за търговците, и за клиентите.
- Б) Онлайн пазаруването е по-екологично от традиционната търговия.
- В) Традиционното пазаруване е по-сигурно от пазаруването по интернет.
- Г) Онлайн пазаруването изисква повече разходи от страна на търговците.

16. Коя информация за онлайн пазаруването НЕ се потвърждава в нито един от двата текста?

- А) Стоките се поставят в допълнителни опаковки.
- Б) Има разминавания между поръчка и доставка.
- В) Има допълнителни разходи за доставка.
- Г) Обичайно се поръчват много стоки наведнъж.

17. Кое твърдение НЕ е вярно според информацията в Текст 2?

- А) Увеличават се трудностите при откриването на информация за гаранционния срок на покупката.
- Б) Нараства делът на доставка на повредени или различни от поръчаните по интернет стоки.
- В) Отказът от страна на чуждестранни търговци да правят доставки онлайн до България, бележи ръст.
- Г) Намаляват проблемите с нелоялни търговци при пазаруването по интернет у нас.

18. Като използвате информацията от Текст 2, запишете коя е най-сериозната пречка пред онлайн търговията през 2022 г. според потребителите.

19. Запишете ДВА аргумента от Текст 1 в подкрепа на твърдението, че онлайн пазаруването отнема по-малко време от традиционното пазаруване.

20. Запишете коя според Текст 1 е инициативата на големите магазини за ограничаване на вредните емисии.

21. С оглед на информацията в двата текста тълкувайте в текст до 5 изречения смисъла на следната поговорка: „Око да види, ръка да пипне“.

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

22 август 2025 година

ЧАСТ 2 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 22. до 40. включително отбелязвайте в листа за отговори.

22. В листа за отговори запишете САМО паронима, с който да поправите лексикалната грешка в изречението.

Детето престъпваше бавно и внимателно по заледения тротоар.

23. За всяко празно място изберете УМЕСТНАТА дума и я запишете срещу съответната буква в листа за отговори.

Чешкото стъкло е прочуто благодарение на своята изключителна (А) и уникален дизайн. Всеки предмет, направен от чешките майстори стъклари, носи усещане за изтънченост и неподражаем стил, (Б) функционалност и естетика. Това приложно изкуство е истинско (В) за дизайнери по целия свят.

- А) изработка, преработка, функция
- Б) сглобяващ, съчетаващ, констатиращ
- В) видение, вдъхновение, вълнение

24. Кой конфликт е заложен в интерпретацията на темата за човека и природата в „Градушка“?

- А) вяра – неверие
- Б) богатство – бедност
- В) отмъщение – прошка
- Г) надежда – отчаяние

25. Кой от проблемите е интерпретиран и в двата посочени откъса?

И е човек с добро сърце: / не оставя сиромаси; / но не той вас, братя, храни, / а вий него със труда си! (Хр. Ботев, „Патриот“)

„Богат е“, казва, пък го не пита / колко е души изгорил живи, / сироти колко той е ограбил / и пред олтаря бога измамил... (Хр. Ботев, „Борба“)

- А) за ненавистта на богатия към истинския патриот
- Б) за безкритичното следване на обществени заблуди
- В) за истинския родолюбив героизъм
- Г) за състраданието на богатия към онеправданите

26. Като развързка в „Андрешко“ може да се определи:

- А) решението на Андрешко да помогне на Станоя
- Б) разкриването на целта на пътуването на съдията
- В) отношението на съдията към селяните
- Г) изоставянето на съдията в блатото

27. Кое от тълкуванията съответства на смисъла на творбата „Спасова могила“?

- А) Текстът разкрива конфликта между смиреното търпение и социалния бунт.
- Б) Смъртта на Монката е представена като изцеление и спасение от земните страдания.
- В) Творбата изгражда представата за свят, в който болестите са наказанието за бедните.
- Г) Съдбата на малкото момче е надмогване на болката и примирение със злото.

28. Какво подсказват за Сали Яшар мислите му?

Джапар отминава нататък. Сали Яшар тръгва към къщи, гледа светлите петна, които трептят като жълтици в сянката на салкъмите, и мисли за това, което всяка вечер му иде наум, защото всяка вечер Джапар минава оттук и му се обажда. Джапар е беден, но добър момък; преди години той поиска дъщеря му, но тя не го рачи. (...) И тая вечер, като го виждаше как отминава в тъмнината и как свети цигарата му, той си мислеше, че у него все е останало нещо от миналото, че в душата му още гори рана, както гори цигарата му в мрака.

- А) Мнителността на Сали Яшар, провокирана от недоверието му към хората.
- Б) Проницателността му, проявена в способността да усети болката на другия.
- В) Отегчението на Сали Яшар, породено от честите и еднообразни срещи с пазача.
- Г) Равнодушието му към Джапар, появило се поради отхвърленото предложение за брак.

29. Кое от твърденията за цитирания откъс от „При Рилския манастир“ е вярно?

*Сега съм у дома, сега съм пак поет –
във лоното на таз пустиня горска, свята;
разбирам на леса любовний тих привет,
на струите шума, на бездната мълвата.*

- А) Природата е изобразена като безжизнена и пуста.
- Б) Природата пробужда творческите сетива на поета.
- В) Разкрита е отдалечеността на човека от природата.
- Г) Сред природата лирическият аз за пръв път става творец.

30. Коя тема е интерпретирана в „Пловдив“ на Димчо Дебелянов?

Как бяха скръбни моите детски дни!
О, колко много сълзи спотаени!
Тук първи път се моя взор стъмни
и безпощадна буря сви над мене.

Тук първи път чух възглас: – Престани
да вярваш и да дириш – забранен е
на любовта плодът – и в зли страни
мечтите ти навек ще бъдат пленни.

И днес аз бродя в тоя скръбен град –
едничък дом на мойта скръб бездомна –
аз бродя за утехата нерад –

и кат загубен в пустошта огромна.
И толкоз черни мисли ми тежат,
че аз не искам нищо да си спомна.

- А) миналото и паметта
- Б) родното и чуждото
- В) вярата и надеждата
- Г) животът и смъртта

31. Кое твърдение е вярно?

- А) И в „Аз искам да те помня все така“, и в „Колко си хубава!“ щастието в любовта е невъзможно.
- Б) За разлика от „Аз искам да те помня все така“ в „Колко си хубава!“ раздялата е кулминационно преживяване.
- В) За разлика от „Колко си хубава!“ в „Аз искам да те помня все така“ чрез раздялата се придава святост на любовта.
- Г) И в „Аз искам да те помня все така“, и в „Колко си хубава!“ любовта е обвързана с физическата красота.

32. Кое от тълкуванията съответства на смисъла на творбата „Две души“?

- А) Раздиран от вътрешни противоречия, човекът изпитва разрушително страдание.
- Б) Раздвоението на човека е породено от лутанията му между миналото и бъдещето.
- В) Човекът преживява дълбоко страдание, но то е само временно и е преодолимо.
- Г) Въпреки преживяваното страдание човекът има утеха, че оставя следа след себе си.

33. Коя творба представя труда като израз на естествена човешка потребност?

- А) „Балкански синдром“
- Б) „Крадецът на праскови“
- В) „Ветрената мелница“
- Г) „Потомка“

34. Кои две творби утвърждават народностното самосъзнание като ценност?

- А) „Вяра“ и „При Рилския манастир“
- Б) „Паисий“ и „Железният светилник“
- В) „Потомка“ и „Балкански синдром“
- Г) „История“ и „Приказка за стълбата“

35. Посочете ЕДНА идея за свободата на жената, интерпретирана в „Потомка“.

36. Обяснете накратко връзката между образа на нощта и преживяванията на лирически аз в откъса от „Аз искам да те помня все така“.

*А все по-страшно пада нощ над нас, / чертаят мрежи прилепите в мрака, / утеха сетна
твойта немощ чака, / а в свойта вяра сам не вярвам аз.*

37. Обяснете накратко какво е значението на глагола *беднея* от цитирания откъс за смисъла на „Балада за Георг Хених“.

– Стар глупак! – Франтов плю на пода. – Хайде, Ванко. Остави този... християнин. Цигулка за господ! – той се изсмя и си тръгна.

С него си тръгна и Ванда.

Останахме сами.

– Ти видел, Марин, какво беден?

– Да, дядо Георги.

– Малък цар Виктор видел?

– Да.

– Не забрави! Помни! Никога не беднее как Франта и Ванда. Чул мене?

38. Запишете ЕДНО значение на заглавието „Приказка за стълбата“ за смисъла на творбата.

39. Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор, като в листа за отговори срещу съответната буква запишете номера, под който е записано името на автора.

А) „Борба“
Б) „Две души“
В) „Спи езерото“

1. Христо Ботев
2. Пенчо Славейков
3. Пейо Яворов

40. В текст до 5 изречения съпоставете интерпретациите на темата за *надеждата* в двата текста.

Молитва

Аз не помня, аз не съм виждал
минаха ли моите години?
Ти не ме оставяй да загина,
господи, преди да съм живял!

Изведи ме във всяка сложност,
научи ме пак на простота:
да отдавам сетния петак
от сърце на срещнатия просек.

Да усещам своя радостта
на невинното дете, което
първите снежинки от небето
сбира със отворена уста.

И без свян да мога да говоря
с простите на прост неук език...
Научи ме, господи велик,
да живея като всички хора.

Атанас Далчев

Молитва

От рождеството до смъртта:
кръщение, любов и прошка.
Така ще мина по света,
опрян на тоя строг триножник.

И не очаквам още жив
признания или награда.
Бъди, мой боже, милостив:
да не боли, когато падам.

В отсъдените още дни
да съм до края си естествен:
в немилостиви изпитни¹
да пиша милостиви песни.

Да бъда и звезда, и мрак,
покой и зов, и луд, и умен.
И в детски скулптури от сняг
да виждам паметник чугунен.

Павел Матев

¹ **изпитния ж. 1.** *Диал.* Изпит, изпитване, проверка; изпития. **2.** *Остар.* и *диал.* Изпитание.

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

22 август 2025 година

ЧАСТ 3 (Време за работа: 120 минути)

Аргументативния текст напишете в листа за отговори на предвиденото място.

41. Напишете аргументативен текст в обем до 4 страници по ЕДНА от следните две теми:

Тема за есе

*Силата да прощаваш
(Есе)*

Тема за интерпретативно съчинение

*Драмата на раздвоението
(Интерпретативно съчинение върху „Две души“ на Пейо Яворов)*

Аз не живея: аз горя. Непримирими
в гърдите ми се борят две души:
душата на ангел и демон. В гърди ми
те пламъци дишат и плам ме суши.

И пламва двоен пламък, дето се докосна,
и в каменът аз чуя две сърца...
Навсякъде сявга раздвоя неснасна
на чезнещи в пепел враждебни лица.

И подир мене с пепел вятъра навсъде
следите ми засипва: кой ги знай?
Аз сам не живея – горя! – и ще бъде
следата ми пепел из тъмен безкрай.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

22 август 2025 година

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Задача	Верен отговор	Брой точки
1.	В	1
2.	Г	1
3.	Б	1
4.	В	1
5.	А	1
6.	А	1
7.	В	1
8.	старинни	2
9.	крони	2
10.	играчи	2
11.	посетим	2
12.	получили	2
13.	В „Осъдени души“ се разказва за драматичната любов между Фани Хорн и отец Ередия. Фани, героиня с необичайна житейска съдба, изпитва дълбоки вътрешни противоречия, които я водят към трагичен край. Въпреки че сюжетът се развива в контекста на Гражданската война в Испания, романът надхвърля рамките на епохата. Историята е вълнуваща и завладяваща, като същевременно насочва вниманието към сложността на живота.	5
14.	В	1
15.	А	1
16.	Г	1
17.	В	1
18.	забавянето на доставките	1
19.	<u>Примерни отговори:</u> • Не се налага пътуване до магазина/търговския обект. • Пести се време за търсене на място за паркиране.	2
20.	<u>Примерен отговор:</u> Инсталират се/изграждат се зарядни станции за електромобили.	2
21.	Текст	6
22.	пристъпваше	2
23.	А) изработка Б) съчетаващ В) вдъхновение	3
24.	Г	1
25.	Б	1

26.	Г	1
27.	Б	1
28.	Б	1
29.	Б	1
30.	А	1
31.	В	1
32.	А	1
33.	В	1
34.	Б	1
35.	<u>Примерен отговор:</u> Свободата е състояние на духа за модерната жена.	2
36.	<u>Примерен отговор:</u> Образът на нощта засилва внушението за безизходица/обреченост/ неизбежност на раздялата.	2
37.	<u>Примерен отговор:</u> Глаголът представя обедняването/беднеенето като изгубване на човечността/духовността/благородството.	2
38.	<u>Примерен отговор:</u> Свързва се с внушението, че преследването на целта на всяка цена води до нравствено падение.	2
39.	А) 1 Б) 3 В) 2	3
40.	Текст	6
41.	Текст	30

* Към 35. – 38. задача са посочени само примерни отговори, като при оценяването се приемат адекватни спрямо условията на задачите отговори, без да се изисква дословно възпроизвеждане на дадените примерни отговори.